

Woensdag 22 september 1915 – ochtendeditie

Van Belgische zijde.

Aan het 19^e rapport van de Belgische Commissie tot onderzoek naar de schending van de regels van het volkenrecht, de wetten en gebruiken van de oorlog – door de Belgische legatie te 's Gravenhage – is het volgende ontleend:

In een rapport van de minister van spoorwegen, posten, telegrafie en marine wordt een en ander medegedeeld over de leefregels en de knevelarijen, waaraan in Duitsland de werklieden van de centrale werkplaats te Luttre, die, zoals dat reeds in een vorig rapport was uiteengezet, weigerden voor de vijand te werken, onderworpen zijn:

1. Als gevolg van de weigering van de werklieden om het werk te hervatten, trachtte de Duitse overheid ze uit te hongeren. Ze verbood aan de gemeentebesturen hun ondersteuning te verlenen, in natura of in geld. Enige tijd later ging ze, ten einde hen van alle hulpbronnen af te snijden, over tot de arrestatie en de gevangenneming van bijna alle ambtenaren en agenten van de staat evenals van de particulieren, die hun steun verleenden, bij de verdeling van levensmiddelen. De werklieden werden bedreigd, dat hun huizen zouden worden verbrand, dat ze naar Duitsland zouden worden overgebracht met hun gezinnen, en dat ze Duitse werklieden zouden hebben te herbergen.
2. De werklieden werden in hun huizen door soldaten, met de bajonet op het geweer, opgecommandeerd. In hun afwezigheid werden leden van hun gezin als gijzelaars genomen. Dat hun vrouwen en kinderen werden gevangen genomen kwam herhaalde malen voor. Een meisje van 14 jaar werd gevangen gehouden.

3. De Duitse officieren beledigden de werklieden die, ten einde hun weigering om te werken te rechtvaardigen, van hun vaderlandlievende gevoelens getuigden, of ter zake van de omstandigheid, dat ze een bloedverwant in het leger hadden.
4. De werklieden werden negen dagen voor hun vertrek naar Duitsland opgesloten gehouden in een beestenwagen. De wagen was zo overvol, dat ze 's nachts niet konden gaan liggen. Ze leden vreselijk door gebrek aan verse lucht en van de warmte, daar de wagens de gehele dag aan de zonnestralen waren blootgesteld. De beestenwagen, die niet was schoongemaakt, verspreidde een walgelijke reuk.
5. De Duitse overheid had eerst toegestaan, dat de gevangenen door hun gezinnen van levensmiddelen werden voorzien: de zesde dag echter, verbitterd door hun tegenstand, zette ze hen op water en droog brood.
6. Honderd vijftig uhlanen werden in het dorp gestationeerd; op kosten van de inwoners. En dag en nacht werden de inwoners gedwongen ze te herbergen.
7. Uhlanen patrouilleerden door de straten om de bevolking vrees aan te jagen, en chargeerden, zelfs met de lans in de vuist, op vreedzame inwoners, die op de drempel van hun woning stonden te praten. Twee personen werden bij een van die charges gewond. Ondanks al die kwellingen bewaarden de werklieden een kalme en waardige houding. Ze weigerden beslist voor het Duitse leger te werken.
8. Tenslotte, toen ze er niet in slaagden, de tegenstand van de werklieden te overwinnen, besloten de Duitsers ze naar Duitsland over te brengen. Ze verdeelden ze in twee categorieën:
 - a. Hen, die van de aanvang af geweigerd hadden te werken;
 - b. Hen, die enige dagen hadden toegestemd te werken, en die, bemerkende, dat ze de militaire verrichtingen van de vijand

bevorderden, de werkplaats hadden verlaten. Deze laatsten werden in een strafkolonie aan een bijzonder strenge behandeling onderworpen.

De gevangenen werden overgebracht in groepen van ongeveer vijftig. De duur van de reis van Luttre naar het interneringskamp van Senne (Westfalen) kregen ze slechts een onvoldoende hoeveelheid voedsel en drank. Ze brachten de nacht door te Keulen in een kelder van het station. Ze hadden zo weinig ruimte, dat ze niet konden gaan liggen om te slapen.

9. Bij hun komst in het kamp werden alle werklieden gemerkt met een letter Z, op hun kleren aangebracht. De werklieden van de categorie b, ondergingen de behandeling, voorgeschreven voor misdadigers: zo werd hun het haar kort geknipt.
10. Het werk, waartoe de gevangenen werden gedwongen, was zeer onaangenaam, vooral voor de lieden die gewoon waren de hamer, de vijl en de graveernaald te hanteren: het bestond in het omhakken van bossen, of het aanleggen van waterleidingen in de grond. De afstand van het kamp tot het werk varieerde van 5 tot 10 km, dit is 10 tot 20 km heen en terug, zodat bij de vermoeienissen van het zware werk zich die van een verre tocht voegden.

Hoewel het terrein, dat bewerkt moest worden, uit los zand bestond, verzetten de Duitsers zich tegen de meest elementaire veiligheidsmaatregelen, die bij dergelijk werk voor de hand liggen als bv. het schoren.

Men wilde blijkbaar het werk zo lastig, gevaarlijk en ongezond mogelijk maken.

Herhaalde malen werden de werklieden bijna verpletterd door het vallen van bomen of bedolven door de instortingen in diepe kuilen, soms van 3 à 4 meter. Vaak werden de kuilen door water uit een bron met ijs erop overstroomd, terwijl de werklieden

met blote voeten in het water hun onaangename taak moesten volbrengen.

De schildwachten weigerden elke rust. Indien een vermoeid arbeider zich oprichtte om een ogenblik te rusten ontving hij slagen met een stok of een geweerkolf, of zelfs prikken met een bajonet.

11. Over het algemeen was het voedsel onvoldoende, slecht en ongezond. (De menu's van een gehele week worden in het rapport afgedrukt. Ze bestonden uit brood, ten dele van aardappelmeel, een aftreksel van mout, magere soep van zuurkool, maïssoep, bloedworst (dikwijls zeer slecht), gerstesoepp, bonensoep, kaas, haring, en kabeljauwsoep). Iets anders kregen de gevangenen de gehele week niet. Vaak gebeurde het, dat de haring en de bloedworst bedorven waren. Toch waren de werklieden genoodzaakt ze te eten, want de honger deed des te heviger hun maag jeuken, daar ze de gehele dag in de open lucht werkten.

Het kwam voor, dat werklieden gedurende het werk ongesteld werden door onvoldoende voeding. De schildwachten bepaalden er zich toe, ze ter zijde te plaatsen, blootgesteld aan regen en zon. Door medelijden bewogen wierpen de gevangenen genomen Franse en Engelse soldaten, wiens kamp slechts van het hunne gescheiden was door een weg, hun een gedeelte van de levensmiddelen toe, die ze van hun familie ontvingen. Op enige uitzonderingen na waren de soepen gekookt van zaken, die men in België slechts voor beestenvoer gebruikt. Een dergelijk voedsel stond de werklieden die gewend waren aan goed bereide, gezonde en lekker smakende levensmiddelen, natuurlijk zeer tegen.

12. De werklieden sliepen op planken. Sommigen hadden dekens, anderen niet.

13. De kleinste fout, de geringste afwijking van het reglement, werd streng gestraft. De straffen waren afwisselend, maar altijd wreed. Een werkman die zich naar de douche had begeven gelijktijdig met zijn makkers, werd verscheidene uren met blote voeten, het gelaat aan de zon blootgesteld, op het dak – van asfaltkarton – van een loods geplaatst. Een andere straf bestond daarin dat men het slachtoffer verscheidene uren liet lopen met een zak stenen op de schouder of met een steen in elke hand en twee aan elkaar bevestigde stenen aan weerszijden van hun lichaam.

Een rust van vijf of zes minuten en een glas water werden elke twee uren aan de ongelukkigen toegestaan. Soms werd het slachtoffer, met het gelaat aan de zon blootgesteld, aan een paal of boom gebonden en bleef daar zo verscheidene uren.

Vier werklieden werden ernstig ziek en zijn in het ziekenhuis van het kamp in behandeling gebleven. Verscheidene andere zijn nog altijd ziek sedert hun terugkomst in het land.

De haven van Antwerpen, schrijft het Belgisch Dagblad, blijft eenzaam en verlaten. Behalve enige kleine stoomschepen die dienst doen tussen Rotterdam, Antwerpen en Brussel, treft men er enkel visserssloepen aan. Enkele autobootjes doorkruisen de stroom. Het publiek mag de haven niet bezoeken. De grote hekken blijven gesloten, behalve voor de zeldzame dokwerkers die arbeiden. Deze werklieden worden nauwkeurig in het oog gehouden.

Een belangrijke post Duitse soldaten bewaakt de Suikerrui. Een bijzondere toelating wordt vereist om de Schelde over te steken.

In de dokken liggen de schepen gemeerd, die de haven niet kunnen verlaten. Het zijn vooral Duitse vaartuigen. Er bevinden zich daar een Belgisch, twee Engelse, een Frans en het Belgisch schoolschip Graaf de Smet de Naeyer.

Woensdag 22 september 1915 – avondeditie

Briefverkeer tussen Nederland en België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

De Duitse overheid heeft aan de hier verschijnende Belgische bladen de volgende bekendmaking gezonden:

Op bevel van de gouverneur-generaal is het wisselen van brieven en briefkaarten tussen Belgische soldaten en in Nederland verblijvende Belgen enerzijds, en gemeenten in België, die alsnog van het briefverkeer met Nederland zijn uitgesloten anderzijds, niet veroorloofd.

Bijgevolg worden zendingen van brieven uit Nederland naar gemeenten in België, waar nog geen postdienst is, en omgekeerd brieven en briefkaarten uit laatstbedoelde plaatsen afkomstig en naar Nederland bestemd, niet ter verzending toegelaten en behandeld als verboden zendingen.

Doorzending van zulke brieven of briefkaarten door toevallige of door beroepstussenpersonen, door burelen van het Rode Kruis, door het Belgische bureau voor krijgsgevangenen of geïnterneerden en zijn bijkantoren, door het Office des prisonniers de guerre en dergelijke, alsmede door het gebruik van adressen, welke als tussenpersoon dienst moeten doen, is verboden.

Op de brieven en briefkaarten, gewisseld tussen Nederland en de gemeenten in België, welke vergunning voor briefwisseling met Nederland hebben, mag alleen het adres van de werkelijke geadresseerde voorkomen en geen enkel ander.

Op dit oogenblik zijn toegelaten tot het briefverkeer met Nederland alleen de steden Antwerpen, Brussel, Hasselt, Luik, Turnhout, Verviers, met voorsteden en grensgemeenten, alsmede Welkenraedt.

Tentoonstelling van werk van geïnterneerde Belgische militairen.

Men schrijft ons uit Den Haag.

De tentoonstelling maakt een aangename indruk. De wijze waarop de werkstukken zijn uitgesteld en de versiering der zaal zijn eenvoudig doch met smaak geschied en het muziekkorps van een der interneringskampen vrolijkt het bezoek op. De tentoongestelde voorwerpen zijn in twee hoofdafdelingen te splitsen; een der zuivere huisvlijt en een betrekking hebbende op de leercursussen, die in de kampen worden gehouden en alwaar de geïnterneerden zich theoretisch kunnen bekwamen in verschillende vakken en ambachten.

Het grootste gedeelte der zaal wordt door de eerste afdeling ingenomen en vooral treft hier de ruime wijze van tentoonstellen, waardoor ieder voorwerp gemakkelijk te overzien is. Het euvel dus van teveel tentoongestelde voorwerpen, wat bij dergelijke exposities vaak wordt aangetroffen, is hier vermeden, hetgeen al dadelijk tot de beking meewerkt.

De werkstukken zelf lopen veel uiteen. Het keurige inlegwerk van dozen voor allerlei doeleinden is zeer bezienswaardig en de Harderwijker, Zeister en Oldenbroekse kistjes hebben hier een zekere vermaardheid gekregen. Uit Gaasterland werd een verzameling ijzersmeedwerk gezonden, die de goede ambachtsman verraadt. Ook de ivoorbewerking is ruim vertegenwoordigd en

verschillende nuttige voorwerpen zijn uit dit materiaal vervaardigd, die dan ook vele kopers vinden.

De dames bezoeksters kunnen genieten van het knoopwerk, waaruit kleedjes, tafellopers, werkszakjes en dergelijke voorwerpen zijn voortgebracht en uit deze verschillende ontwerpen kan worden opgemaakt, dat de ontwerper of hij, die de leiding er aan heeft gegeven, zeer goede smaak heeft. Ook de kantkunst, die door vrouwen van geïnterneerden wordt beoefend, is hier ruim vertegenwoordigd en met ongelooflijke snelheid worden de klosjes op het kantkussen dooreen bewogen om toch maar een klein stukje kant op te leveren.

De aantrekkelijkheid van al deze huisvlijtgroepen samen op deze tentoonstelling, is wel dat men de meeste voorwerpen kan zien vervaardigen en zich een denkbeeld kan vormen van wat met betrekkelijk primitieve hulpmiddelen kan worden tot stand gebracht. Nog heeft men hier verschillende proeven van arbeid, waarmee de geïnterneerden zich bezig houden en die nu juist geen huisarbeid zijn. Wij bedoelen hiermee de eigenaardige groep der bloemencultuur, welke op de zanderige bodem van Harderwijk wordt beoefend en daar de primitieve loodsen wat opvrolijkt. Hierbij sluit de groep der rustieke tuinmeubelen aan, die vervaardigd zijn uit gewapend cement en hout.

De tekenkunst, aquarel- en schilderkunst, wordt in de kampen eveneens druk beoefend. Iedere geïnterneerde, die vroeger op de school met ambitie de lessen in tekenen gevolgd heeft en dit later door zijn werkkring moest laten varen, heeft nu het potlood weer opgenomen, en zal in zijn jeugd niet geacht hebben, dat deze lessen gedurende de lange tijd van ballingschap hem zo veel vreugde en afleiding zouden geven. Als zodanig moet dan ook het meeste van het aanwezige werk worden beoordeeld en dan is het merkwaardig

te zien, hoe de mens, die plotseling uit zijn gewone doen is gehaald, tijden van grote emotie doormakend, langzamerhand zich opwerkt en begint te arbeiden aan dat, wat eenmaal zijn vak was ofwel waarin hij de grootste liefhebberij heeft gehad. Doch ook vindt men onder de inzendingen werkstukken van kunstenaars “van huis uit”, en hieronder kunnen genoemd worden het Rabot te Gent door H. de Budt en enige handige aquarelschetsen van Fr. Holst, waarvan vooral de waterverfschets uit Amersfoort de aandacht trekt.

Bij deze huisvlijtproducten kunnen nog genoemd worden verschillend speelgoed, verschillende modellen van zeil- en stoomschepen, filigrainwerk, kettingen, ringen, enz., met veel geduld en zorg samengesteld.

De afdeling van het onderricht, misschien van het tentoongestelde niet het aantrekkelijkste, is toch zeker wel de belangrijkste om het leven in de kampen te leren kennen. Voor de verschillende ambachten zijn cursussen geopend, die onder leiding staan van vakmensen, ook geïnterneerden, en uit de aard van de zaak geeft het bouwbedrijf veel aanleiding tot studie. Zo vindt men leerscholen, waar metselwerken, natuursteenbewerking, timmerwerken in theorie behandeld worden. De verschillende cahiers opslaande, ziet men hoe de dictaten worden uitgewerkt, verduidelijkt door tekeningen van bouwkundige onderdelen, welke ook nu weer met zeer bescheiden hulpmiddelen moeten gemaakt worden, hetgeen niet wegneemt, dat de verzorging zeer net is.

Nog doeltreffender zou deze studie zijn, indien naast deze theoretische leerschool ook praktisch werk stond, zodat de leerling dadelijk ook een model zou kunnen ter hand nemen, van de kap, trap, enz. die theoretisch behandeld is, ongeveer dus, zoals op onze ambachtsscholen het onderwijs is geregeld. Men hoopt dan ook in de gelegenheid te zijn, deze uitbreiding aan het onderwijs te kunnen

geven, waarvan ook bij de commissie veel goeds verwacht wordt. De cursussen zijn in tweeën gesplitst, een voor Vlamingen en een voor Walen. In de eerste plaats kunnen de vaklieden der geïnterneerden ervan gebruik maken, terwijl het daarna als vrije cursus is te beschouwen. – Naast het bouwvak is het meubelvak aan de orde en ook deze schriften eens naslaande, kan men zien, dat onder de leerlingen zich al verder gevorderden bevinden, die hun ontwerp of naar voorbeeld gemaakte tekening met een keurig perspectief opsieren. De cursussen van grondwerk, mijnbouw, ijzerconstructie, werktuigkunde en chauffeursschool zullen niet nalaten goede invloed te oefenen. Verschillende tekeningen door de leraren vervaardigd luisteren de verzameling op en zo heeft de leraar in het automobielvak, de heer A. Prijot, een keurige werktekening van een autochassis met zijn mechanisme uitgevoerd.

Het forse ontwerp voor een gedenkmonument aan het verblijf hier te lande der geïnterneerde Belgen is een voorstudie van de hand van de heer H. Pallemaerts, die de leiding van de cursus voor natuursteenbewerking op zich heeft genomen. In dit ontwerp zijn neergelegd de herinneringen, die de geïnterneerden aan de veel bewogen dagen van 1914-1915 hebben. Een brede trappenaanleg voert naar de centraalbouw van het gedenkteken, waar de afbeeldingen van de verschillende hoofdpersonen uit deze tijd een ereplaats hebben gekregen. De heer Pallemaerts heeft het voornemen deze studie nader uit te werken en de mogelijkheid bestaat, dat een model op grote schaal in het kamp te Oldenbroek zal vervaardigd worden.

Het is onmogelijk alle bedrijven, waarin onderwezen wordt, hier op te noemen en als niet verder uitgewijd wordt over boekbindkunst, schoonschrift en klein decoratief, over letterstudie, lithografie, en zovele andere, dan betekent dit geen onverschilligheid voor deze vakken. Neen, als men een der keurig verzorgde schriften opent en

men ziet met fraaie letters als titel geschreven: “De studie van het mechaniek” – dan opent zich weer een wereld van onderwijs, die zijn nut kan hebben. – Ook de werklijsten uit het kamp van Zeist met decoratieve randen trekken de aandacht.

Nog is op een tafel uitgespreid het overzicht van het onderwijs aan ruim honderd kinderen van geïnterneerden in het kamp te Oldenbroek, waar de onderwijzers onder de geïnterneerden zich nuttig maken met de jeugd te bekwamen.

Tenslotte waren er enkele ontwerpen van verplaatsbare huisjes. De bedoeling is, deze woningen op te richten in of bij de kampen, waar de families kunnen wonen en welke woningen later verplaatst kunnen worden naar geteisterde plaatsen in België. Ons lijkt, dat aan het zoeken van een eenvoudig doch deugdelijk type nog meer aandacht kan worden geschonken. Behalve de studie en de arbeid voor deze huisjes, waar de economie, de hygiëne en zovele moeilijkheden te overwinnen zijn, kan deze arbeid nog een daadwerkelijk doel hebben, die meer belangstelling moet hebben. Wij twijfelen er dan ook niet aan, dat indien gezondheidscomités, verenigingen in het belang der volkshuisvesting, studiemateriaal naar de interneringskampen willen zenden, dat omgewerkt, mee kan werken tot het verkrijgen van een goed type der demontabele woning, deze zendingen met dankbaarheid zullen aanvaard worden.

Wij hebben onlangs uit het Belgisch Staatsblad een koninklijk besluit overgenomen, waarbij het burgerlijk ereteken, ingesteld tot beloning van schitterende daden van moed, van zelfopoffering of menslievendheid, verleend is aan mevrouw de weduwe Deboeuf, genaamd “de Joconde” van Oudekapelle.

Dit burgerlijk erekruis van eerste klasse kan, volgens het koninklijk besluit van 18 mei 1915, gedurende de oorlogstijd alleen geschonken

worden voor buitengewone toewijding aan het vaderland. De vrouw, die er nu mee vereerd wordt is, zo deelt men ons mede, een gewone oude volkswrouw, die haar huisje aan de IJzer niet heeft willen verlaten. Slechts nog een kelder heeft zij om er in te schuilen tijdens de hevige bombardementen. In die kelder ontvangt zij “haar jongens” en trakteert ze op koffie. Steeds blijft zij van goed humeur en haar opgewektheid en hartelijkheid heeft van deze vrouw het moedertje gemaakt van een hele legerdivisie.

Onderscheidingen in het Belgische leger.

Aan de jongste twee nummers van De (Belgische) Legerbode ontlene wij het volgende:

Grootofficier in de Kroonorde: generaal-majoor Bernheim, bevelhebber van een legerdivisie.

Officier in de Kroonorde: majoor Derche, 5^e linie, commandant van een compagnie.

Ridders in de Kroonorde: soldaat C. Desmet, 2^e karabiniers; hulpgeneesheer 13^e linie L. Leclercq; J. Heylen, aalmoezenier 13^e linie; Vanderhasselt, soldaat 2^e linie; soldaat C. Claes van het 1^e karabiniers; de aalmoezenier J. Dumont, 6^e artillerie; soldaat C. Sticksell, 4^e linie.

Officier in de Leopoldsorde: Bouhon, gepensioneerde majoor.

Ridders in de Leopoldsorde: Collin, regimentsgeneesheer der 4^e artillerie; E. Thorn, luitenant stafadjutant der 2^e D. C.; Philippot, kapitein-commandant 5^e linie; de Vleschoudere, kapitein-commandant; Vaessens, kapitein commandant 5^e linie; Focquet, bataljonsgeneesheer 5^e linie; De Heusch, luitenant 1^e karabiniers; A.

Godart, luitenant van het 12^e linie; M. Bougelet, soldaat A/l Br. 3 L. D.; A. Dirix, reserveluitenant 1^e linie.

Ridders van de Orde van Leopold II: Verleizen, soldaat 12^e linie; M. Decot, soldaat 1^e jagers te voet; C. Torne, motorwielrijder vr. G. H. K.; L. Natis, soldaat 9^e linie; H. Jacobs, soldaat 8e linie; J. van Eeckeren, soldaat 8e linie, sergeant Van Alsenoy, van het 5^e linie; adjudant Lacour, 4^e artillerie; Simonis, wachtmeester 4^e artillerie; Lambotte, soldaat 2^e karabiniers, R. Verrier, soldaat 2^e karabiniers; Konig, korporaal 2e karabiniers; H. Vens, sergeant 2e karabiniers; H. Lepoivre, soldaat 2e karabiniers; Dujardin, soldaat 13e linie; Peeters, soldaat 1^e jagers te voet.

Het militair ereteken der 2e klasse: A.Janson, sergeant 12^e linie; P. Detongre, korporaal 12e linie; Mertens en Mortelmans, soldaten van het 5e linie;

De medaille van Sint-Joris der 1^e klasse: D. Verstraten, soldaat 13^e linie.

De medaille van Sint-Joris der 2^e klasse: M. Berckmans, soldaat 13^e linie; Lefevre, soldaat 13e linie; Colleaux, soldaat 13e linie.

De burgerlijke medaille der 2e klasse: A. Nouille, adjunct-geneesheer, Tr. B. 1^e L. D., en Van Middelen, paardenarts der 3^e klasse.

Het ereteken van de Orde van St.-Stanislaus: de hulpgeneesheer Salme, van het 5^e linie.

In De (Belgische) Legerbode schrijft A. Mat het volgende over de onzichtbaarheid van het nieuwe Belgische uniform:

Nu dat geheel het Belgisch leger het kaki uniform draagt, ter vervanging van de oude tenue, is het niet zonder belang te weten of,

uit militair oogpunt, men reden heeft om over de nieuwe uitrusting voldaan te zijn. Bij het aannemen van de nieuwe kleur heeft men vooral getracht de troepen onzichtbaar te maken. Is men daarin gelukt?

Ziehier enige feiten die bewijzen dat het beoogde doel volkomen bereikt is.

Onlangs werkten geniesoldaten, met oude zwarte uniformen gekleed, aan loopgraven, welke door de overstroming van de Duitse stelling gescheiden waren, op ongeveer duizend meter afstand. Plots ontploften er granaatkartetsen in hun nabijheid: zij waren ontdekt. Zij verschuilen zich in de dekkingen en het kanonvuur houdt op. Zij hervatten het werk, maar nauwelijks zijn zij begonnen of de vijandelijke artillerie doet opnieuw haar projectielen regenen. Een officier, waarvan de soldaten het nieuw uniform aan hadden, wendt zich tot de commandant van de genietroepen en biedt aan het werk door zijn manschappen te laten uitvoeren, zeggende dat de waarnemers van de vijand ze niet zullen onderscheiden, dank aan de kakikleur.

De feiten gaven hem volkomen gelijk. Men kon de werken ten einde brengen zonder verdere onderbreking.

Zekere dag zagen stafofficieren een lange colonne paarden afkomen, voorafgegaan door een ruiter in het uniform van de gidsen: donkere vest en rode broek. Het duurde niet lang of zij bemerkten dat de ruiter een officier was en vroegen zich af wat deze vreemde stoet paarden zonder ruiter mocht betekenen, toen zij eindelijk bemerkten dat de paarden bereden waren door mannen in het kakiuniform.

De soldaten, die de voorposten aan de IJzer bezetten, hebben zich van hun kant reeds rekenschap kunnen geven hoever de donkere

uniformen zichtbaar zijn, vergeleken bij de uniformen met kleurloze tint. Het is zo dat de Duitse marinetroepen, die sommige gedeelten tegenover ons front bezetten, en waarvan de mannen in het donkerblauw gekleed zijn, veel beter te onderscheiden zijn dan de soldaten in het grijze uniform.

Onlangs richtte onze artillerie een zeer goed gemikt vuur op de meest vooruitgeschoven vijandelijke loopgraven, op ten hoogste 150 meter van de onze gelegen. Een granaat viel juist midden in een dekking. De mannen uit de naburige dekkingen snelden naar buiten om naar een minder gevaarlijke plaats te vluchten. Een van hen, een matroos, was niet slechts herkenbaar aan zijn kostuum, maar men kon ook onderscheiden dat hij blootshoofds was, zonder slobkousen en zonder wapen, ondanks de haast waarmee hij vluchtte.

Men mag zeggen dat het nieuwe uniform zijn proeven heeft afgelegd. Het is veel minder zichtbaar dan het andere. Men kan zonder overdrijving zeggen dat een alleenstaand soldaat, of een troep op mars, in kaki uniform, tweemaal dichterbij moet zijn om even zichtbaar te zijn als met het oude uniform.

Men kan zichzelf dus geluk wensen met deze verandering. Onze manschappen zullen weldra de uniformen in laken krijgen, om de tegenwoordige zomertenuue te vervangen die, ondanks de dichte kapot, niet zeer warm is, daar, in die vochtige vlakten van de IJzer.

Uit België.

Men schrijft ons:

In het kolengebied om Luik komt thans weer bedrijvigheid. Er zijn weer mensen aan het werk en de werktijden worden langer, zodat de mijnwerkers tegen 1 oktober een vermeerdering van loon van 20 procent is toegezegd.

Luik.

Men meldt ons:

Voor een vreemdeling, die te Luik woont, heeft deze stad thans hetzelfde aanzien van voor de oorlog, wat de drukte betreft. De markten worden weer als vroeger gehouden en de Luikenaar, die lange tijd onder de indruk was van de vreemde bezetting, begint er thans aan te wennen en is opgewonden en luidruchtig als voorheen. Wel valt het groot aantal werklozen op en dat is niet te verwonderen, daar zeer veel Luikenaars werken in de grote geweer- en munitiefabrieken te Herstal, die thans geheel stil liggen.

Van de Belgisch-Limburgse grens.

Men meldt ons:

Het verkeer in de grenszone is zo beperkt en zo verscherpt, dat een dienstmeid in het Belgische dorpje Emaal, die geregeld het huis, toebehorende aan Nederlanders, die sedert de oorlog in Nederland vertoeven en waar zij diende, ging luchten en schoonhouden, dit nu niet meer mag doen, omdat haar ouderlijke woning, waar zij thans verblijft, even buiten de grenszone ligt en die van haar werkgever er in gelegen is.